

การปรับปรุงมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากบ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด

ส่วนน้ำเสียเกษตรกรรม

มาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากบ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด และการกำหนดให้บ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษ ตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากบ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด ลงวันที่ 23 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550 และประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดให้บ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษที่จะต้องถูกควบคุมการปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะหรือออกสู่สิ่งแวดล้อม ลงวันที่ 23 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550 ซึ่งประกาศทั้ง 2 ฉบับ มีผลบังคับใช้มาเป็นระยะเวลาถึง 17 ปี ซึ่งไม่สอดคล้องกับสถานการณ์การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด เทคโนโลยี สภาพเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไป และเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 มาตรา 5 ที่ให้หน่วยงานของรัฐพึงจัดให้มีการยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์

กองจัดการคุณภาพน้ำ จึงได้ปรับปรุงมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากบ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด ซึ่งปัจจุบันผ่านขั้นตอนการพิจารณาของคณะทำงานปรับปรุงมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากบ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และคณะอนุกรรมการกำหนดมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำ รวมทั้งการรับฟังความคิดเห็นผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแล้ว โดยการปรับปรุงมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งฯ ดังกล่าว ประกอบด้วย คำนิยาม การแบ่งประเภทบ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด รวมถึงพารามิเตอร์และค่าควบคุม โดยใช้เกณฑ์การแบ่งตามขนาดพื้นที่และชนิดสัตว์น้ำที่ก่อให้เกิดความสกปรกสูงเป็น 3 ประเภท คือ ประเภท ก ข และ ค เพื่อให้เกิดความชัดเจนและง่ายต่อการตีความ สำหรับค่าพารามิเตอร์ที่ปรับแก้ไข ประกอบด้วย ค่าความเป็นกรดและด่าง (pH) ค่าความเค็ม (Salinity) ค่าความสกปรกในรูปสารอินทรีย์ (Biochemical Oxygen Demand ; BOD) และค่าไนโตรเจนรวม (Total Nitrogen) ส่วนค่าพารามิเตอร์ที่มีการปรับชื่อใหม่ ประกอบด้วย “ค่าของแข็งแขวนลอยทั้งหมด (Total Suspended Solids)” ปรับจาก “ค่าสารแขวนลอย” และ “ค่าแอมโมเนียรวม (Total Ammonia)” ปรับจาก “ค่าแอมโมเนีย ($\text{NH}_3\text{-N}$)” สำหรับค่าพารามิเตอร์ที่ยกเลิก คือ สภาพการนำไฟฟ้า ที่ 25 องศาเซลเซียส ทั้งนี้ สามารถสรุปสาระสำคัญการปรับปรุงมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากบ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด ดังแสดงในตารางที่ 1 และ 2

ตารางที่ 1 การแบ่งประเภทบ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด

ประเด็น	ประกาศ ทส. (ฉบับเดิม)	(ร่าง) ประกาศ ทส. (ฉบับปรับปรุง)
ประเภท ก	บ่อที่ใช้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่กินพืชเป็นอาหารทุกชนิด ซึ่งใช้น้ำจากแหล่งน้ำตามธรรมชาติ โดยไม่มีการเติมสารที่ก่อให้เกิดความเค็ม เช่น น้ำทะเล น้ำใต้ดินที่มีค่าความเค็ม เกลือ หรือสารอินโดลในบ่อเพาะเลี้ยงดังกล่าว (ขนาดพื้นที่ตั้งแต่ 10 ไร่ขึ้นไป)	บ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด ซึ่งมีพื้นที่บ่อเพาะเลี้ยงตั้งแต่ 10 ไร่ขึ้นไป หรือบ่อเพาะเลี้ยงจระเข้หรือบ่อเพาะเลี้ยงปลาตก ซึ่งมีพื้นที่บ่อเพาะเลี้ยงตั้งแต่ 1 ไร่ขึ้นไป

ประเด็น	ประกาศ ทส. (ฉบับเดิม)	(ร่าง) ประกาศ ทส. (ฉบับปรับปรุง)
ประเภท ข	บ่อที่ใช้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่กินเนื้อเป็นอาหารทุกชนิด หรือสัตว์น้ำอื่นๆ ที่กินทั้งเนื้อและพืชเป็นอาหาร ซึ่งใช้น้ำจากแหล่งน้ำตามธรรมชาติ โดยไม่มีการเติมสารที่ก่อให้เกิดความเค็ม เช่น น้ำทะเล น้ำใต้ดินที่มีค่าความเค็ม เกือบหรือสารอินโดลงในบ่อเพาะเลี้ยงดังกล่าว (ขนาดพื้นที่ตั้งแต่ 10 ไร่ขึ้นไป)	บ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด ซึ่งมีพื้นที่บ่อเพาะเลี้ยงตั้งแต่ 5 ไร่ แต่ไม่ถึง 10 ไร่
ประเภท ค	บ่อที่มีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำทุกชนิดที่มีการใช้สารที่ก่อให้เกิดความเค็ม รวมถึงการนำน้ำทะเล น้ำใต้ดิน หรือสารอินโดเติมลงในบ่อเพาะเลี้ยงเพื่อปรับระดับค่าความเค็มของน้ำที่ใช้เพาะเลี้ยงให้เหมาะสมกับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชนิดนั้นๆ (ทุกขนาดพื้นที่)	บ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด ซึ่งมีพื้นที่บ่อเพาะเลี้ยงตั้งแต่ 1 ไร่ แต่ไม่ถึง 5 ไร่

ตารางที่ 2 ค่ามาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากบ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด

พารามิเตอร์	ประกาศ ทส. (ฉบับเดิม)			ประกาศ ทส. (ฉบับแก้ไข)		
	ก	ข	ค	ก	ข	ค
ความเป็นกรดและด่าง	6.5 - 8.5			6.0 - 9.0		
สภาพการนำไฟฟ้า (เดซิซีเมนต่อเมตร)	ไม่กำหนด	ไม่กำหนด	ไม่เกิน 0.72	-		
ความเค็ม (ส่วนในพันส่วน)	-			1) กรณีระบายลงแหล่งน้ำจืดน้ำทิ้ง จะต้อง มีค่าความเค็มไม่เกิน 1 ส่วนในพันส่วน 2) กรณีระบายลงแหล่งน้ำที่มีความเค็ม โดย ธรรมชาติ ให้ระบายทิ้งได้อีกไม่เกิน ร้อยละ 50 ของแหล่งรองรับน้ำทิ้งบริเวณนั้น		
ความสกปรกในรูปสารอินทรีย์ (มิลลิกรัมต่อลิตร)	- ไม่เกิน 20 (พื้นที่ตั้งแต่ 10 ไร่ขึ้นไป) - ไม่กำหนด (ประเภท ค พื้นที่ต่ำกว่า 10 ไร่)			ไม่เกิน 20	ไม่เกิน 25	ไม่เกิน 30
ของแข็งแขวนลอยทั้งหมด (มิลลิกรัมต่อลิตร)	สารแขวนลอย - ไม่เกิน 80 (พื้นที่ตั้งแต่ 10 ไร่ขึ้นไป) - ไม่กำหนด (ประเภท ค พื้นที่ต่ำกว่า 10 ไร่)			80		
แอมโมเนียรวม (มิลลิกรัมไนโตรเจนต่อลิตร)	แอมโมเนีย (NH ₃ -N) - ไม่เกิน 1.1 (พื้นที่ 10 ไร่ขึ้นไป) - ไม่กำหนด (ประเภท ค พื้นที่ต่ำกว่า 10 ไร่)			แอมโมเนียรวม (Total Ammonia) - ไม่เกิน 1.1		
ไนโตรเจนรวม (มิลลิกรัมไนโตรเจนต่อลิตร)	- ไม่เกิน 4.0 (พื้นที่ 10 ไร่ขึ้นไป) - ไม่กำหนด (ประเภท ค พื้นที่ต่ำกว่า 10 ไร่)			ไม่เกิน 4	ไม่เกิน 5	ไม่เกิน 5

พารามิเตอร์	ประกาศ ทส. (ฉบับเดิม)			ประกาศ ทส. (ฉบับแก้ไข)		
	ก	ข	ค	ก	ข	ค
ฟอสฟอรัสรวม (มิลลิกรัมฟอสฟอรัสต่อลิตร)	- ไม่เกิน 0.5 (พื้นที่ 10 ไร่ขึ้นไป) - ไม่กำหนด (ประเภท ค พื้นที่ต่ำกว่า 10 ไร่)			ไม่เกิน 0.5		

โดยคณะกรรมการควบคุมมลพิษ ในการประชุมครั้งที่ 5/2567 เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2567 มีมติเห็นชอบกับ (ร่าง) ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากบ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด พ.ศ. และ (ร่าง) ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดให้บ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษที่จะต้องถูกควบคุมการปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะหรือออกสู่สิ่งแวดล้อม พ.ศ. และมอบหมายให้กรมควบคุมมลพิษนำ (ร่าง) ประกาศกระทรวงฯ ดังกล่าว เสนอคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติพิจารณาเห็นชอบและนำเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมลงนามก่อนประกาศลงในราชกิจจานุเบกษาเพื่อบังคับใช้ต่อไป

รูปที่ 1 การสำรวจ เก็บตัวอย่าง และหารือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

รูปที่ 2 การประชุมพิจารณาการปรับปรุงมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากบ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด